

Els nostres pobles... ...les nostres comarques

Pascual Boira Muñoz
Fot. Gustau Viol

LA TINENÇA DE BENIFASSÀ és una subcomarca oculta i oblidada. La Tinença és quelcom a part dins de la comarca del Ports. Podem arribar a aquestes paratges o bé des de Morella (pel port de Torre Miró, per Herbers dins a Castell de Cabres) o bé des de Sant Rafael del Riu i la Sénia.

El paisatge de la Tinença, el constitueixen abruptes muntanyes progressivament escalonades.

Aquesta subcomarca consta de set pobles: la Poble de Benifassà, Bel, Bellestar de la Tinença, el Boixar, Fredes, Coratxà i Castell de Cabres, alguns dels quals estan pràcticament despoblats. El seu centre neuràlgic està constituït pel monestir de Santa Maria de Benifassà.

La seua vegetació és variadíssima, i a la part més alta (als voltants de Fredes especialment) el paisatge ens recorda molt el dels Pirineus. La fauna és també molt variada (àguiles, falcons, esquirols,...), i amb un poc de sort podem veure fins i tot algun exemplar de **capra hispànica**.

Però la característica principal de la Tinença, és la solitud. Els seus pobles, excepte la Poble, quasi sense habitants, ens fan meditar en un fenomen que, per desgràcia, estant sofrint tots els municipis de l'interior: l'envelliment i el despoblament. I les Coves no és una excepció.

El nostre recorregut per la Tinença comença una vegada creuat el riu Sénia, quan ens endinsem en un paisatge de muntanyes verdes i d'abundant aigua. Passat el pantà de la Sénia i en la vessant oposada a la carretera, es localitzen unes interessants pintures rupestres (cova del Paleori), que demostren que la comarca tingué pobladors des de temps antic.

Seguint el recorregut de la carretera, molt prompte entreurem el monestir de Santa Maria de Benifassà, fun-

dat per Jaume I i que dona nom a la comarca (pres d'un antic castell musulmà).

L'antic monestir cirtercenc fou abandonat en ruïnes després de la desamortització de Menizábal i la primera guerra carlina (en el transcurs de la qual fou incendiat). Després de la nostra guerra civil, el seu abandó fou total, i molts dels seus materials serviren per a construccions dels pobles veïns. Fou reconstruït entre 1960 i 1967, respectant-se al màxim la construcció existent. La seua visita sols és possible els dijous de 13:00 a 15:00 hores. De l'edifici antic, construït segons el model de Poblet, podem admirar la porta d'accés a l'antic Palau Abacial, l'església (amb un absis heptagonal i nombroses marques dels picapedrers), el campanar, un bell claustre, la Sala Capitular i la Porta Reial, que abans donava accés al conjunt monàstic; totes elles peces gòtiques. Val la pena de visitar-lo.

Des del monestir, podem seguir fins a Bellestar de la Tinença i la Poble de Benifassà o pujar pel port fins a Fredes. Açò és el que nosaltres vam fer. Després d'una llarga ascensió, arribem a Fredes, en la solitud de la muntanya, amb un paisatge quasi pirinenc, solitari, encara que (a l'estiu i en molts caps de setmana) els seus pinars solen estar molt concorreguts per excursionistes. A Fredes, unes poques cases, l'església, la seua torre campanar en ruïnes i dues famílies que pateixen la seua solitud...

Des de Fredes, per la colonia Europa -que, a l'estiu, acull molta gent al seu camping- ens dirigim al Boixar (el nom del qual li ve del boix, que abundà per aquests llocs): l'edifici de l'ajuntament, l'església parroquial amb la seua porta romànica i moltes cases abandonades i en ruïnes; més desolació. Des d'ací, entre pinedes, ens diri-